DVD IZDANJA ALISON KRAUSS I COWBOY JUNKIESA

KANADSKI I AMERIČKI KAUBOJI

HRVOJE HORVAT

Od albuma »The Trinity Sessions« 1988. grupa Cowboy Junkies ispisala je neke od najljepših pjesama suvremene rock scene, najavila aktivniji dotok lo-fi poetike u devedesetima i mlađim generacijama slušatelja vjerojatno postala zamjena za glazbu Scotta Walkera, Velvet Undergrounda i Nicka Drakea. Niti oni koji su iz prve ruke poznavali originale nikada nisu imali ništa protiv Junkiesa. DVD »Open Road« prvi je vizualni zapis postave koja je, započevši s radom u osamdesetim godinama prošlog stoljeća bitno utjecala na formiranje lo-fi estetike rock glazbe devedesetih.

Od nastupnog albuma »Trinity Sessions« Margo Timmins i društvo započeli su posao koji je djelovao poput tržišnog samoubojstva u uvjetima komercijalne diskografije osamdesetih. Bez njih vjerojatno ne bi bilo niti americane kakvu poznajemo, a brojni izvođači od Lambchop do Bobbie Prince Billyja itd., vjerodostojni su poklonici kanadske grupe.

Slično kao i Neil Young ili Robbie Robertson s The Band par desetljeća ranije, pozicija zemljopisnih autsajdera dala je Cowboy Junkiesima širok manevarski prostor i omogućila »pogled sa strane« na zaostavštinu američke korijenske glazbe. Trud se na koncu višestruko isplatio ne zbog općeg utjecaja koliko zbog serije odličnih albuma kojima su Junkiesi iz sezone u sezonu podebljavali saldo kod kritičara i publike. DVD »Open Road« (Latent Recordings/Dancing Bear) sadržajan je paket uspijeva aktualnu situaciju u taboru Cowboy Junkiesa prikazati iz nekoliko podjednako zanimljivih uglova.

Izdvojena karijera

Osim video zapisa dobivamo i pripadajuću audio porciju na dodatnom CD-u s koncertnim albumom koji donekle ponavlja repertoar s DVD-a. Cijela ponuda zabilježena je tijekom zadnje turneje Cowboy Junkiesa "Open Road" i odnosi se na snimku koncerta u Quebecu, televizijski zapis humanitarnog nastupa Margo i Michaela za nacionalnu televiziju - koji najviše podsjeća na »Trinity Sessions« - izdvojen 35-minutni iscrpan intervju s Margo Timmins i Michaelom koji pojašnjavaju nastanak albuma »Open« i izvode par pjesama, te jednosatni dokumentarac s turneje. DVD »Open Road« zorno pokazuje da je karijera Cowboy Junkiesa i danas izdvojen slučaj.

Bez ustupaka bilo čemu osim vlastitom sviračkom svjetonazoru, festivalski i televizijski nastupi prikazuju ih na familijarnom terenu gdje se prošlost spaja sa budućnošću novog tradicionalizma koju smo ugledali i zahvaljujući Cowboy Junkiesima. Činjenica da nikada nisu dosegnuli masovan odjek i uspjeh ima sasvim realno pokriće i na DVD izdanju; glazba koju izvode Junkiesi previše je suptilna i puna »sitnica« za uvriježena pravila srednje struje. Osim što uključuje neke od najznačajnijih pjesama Timminsove i društva, »Open Road« sa više od četiri sata audiovizualnih materijala izuzetna je, suvisla rekapitulacija rada važnog imena novije rock povijesti.

Allison Kraus nedavno smo vidjeli na dodjeli nagrada Grammy gdje je osvojila novu, ukupno trinaestu statuetu, ovog puta u kategoriji najboljeg bluegrass albuma. DVD »Alison Krauss + Union Station Live« (Rounder/Dancing Bear) vizualna je verzija istoga, ali daleko iscrpniji prikaz koncertnih sposobnosti cijenjene pjevačice s pratnjom Union Stationa, jednog od najboljih bluegrass bandova uopće. Snimljen na koncertu u Louisvilleu donosi izvedbe kojima, naravno, vlada izuzetan glas Alison Krauss ali i instrumentalističko umijeće Union Stationa, virtuozna, »Kentucky fried chicken« eksplozivnost i filigranska preciznost u tišim skladbama. Virtuozi Jarry Douglas i Dan Tyminski možda jesu najistaknutiji dio postave, ali Union Station kompaktna je jedinica koja fascinantnom sviračkom preciznošću ispunjava sve koncertne zadatke.

Mješavina bluegrasa, countryja i folka koju Union Station nude na pozornici kreće se od melankoličnih »prigorskih« pjesama do virtuozne instrumentalističke izvedbe, akustične glazbe koja podjednako fascinira tehničkom virtuoznošću i emocionalnom uvjerljivošću. Skoro nevjerojatno, radi se o prvom službenom zapisu nastupa Alison Krauss.

Dokumentarac o turneji

Ako tamo niste bili ovo je najbliži osjećaj kao da jeste, ponajviše zbog vrhunski režirane snimke koja »čini pravu stvar« renomiranoj pjevačici i uključenim glazbenicima. Ako je sudjelovanjem na soundtracku »O Brother, Where Art Thou?« odštampanom u višemilijunskoj nakladi Kraussova stekla dodatnu popularnost, njen vlastiti nastup temeljita je prilika za provjeru kako to izgleda u pravom kontekstu.

Za razliku od istoimenog CD izdanja »Alison Krauss+ Union Station Live« na DVD formatu uključuje i konferanse između pjesama odstranjene s albuma a vrhunsku koncertnu ponudu podebljavaju brojni dodaci koji mogu ispuniti i ulogu školski temeljitog predstavljanja majstorskih glazbenika.

Dodatni disk tijekom 50-ak minuta trajanja donosi dokumentarac o turneji, intervjue s članovima postave - svima željnim instrumentalističkih objašnjenja nudi se više odličnih informacija iz prve ruke - galeriju od stotinjak fotografija i videospot pjesme »New Favourite« Gillian Welch po kojoj je turneja i dobila ime.

COWBOY JUNKIES: Sadržajan video paket s dodatnim CD-om koji pokušava i uspijeva aktualnu situaciju u taboru postave prikazati iz nekoliko podjednako zanimljivih kutova

Poklonici Cowboy Junkiesa dobili su prvi vizualni zapis postave koja je, započevši s radom u osamdesetim godinama prošlog stoljeća, bitno utjecala na formiranje lo-fi estetike rock glazbe devedesetih

Ako je sudjelovanjem na soundtracku »O Brother, Where Art Thou?« tiskanom u višemilijunskoj nakladi Alison Krauss stekla dodatnu popularnost, njezin vlastiti nastup temeljita je prilika za provjeru kako to izgleda u pravom kontekstu

ALISON KRAUSS: Iscrpan prikaz koncertnih majstorija cijenjene pjevačice s pratnjom Union Stationa, jednog od najboljih blugrass bandova uopće

U SUSRET IZLOŽBI »ULOMAK DO ULOMKA« U MUZEJU GRADA ZAGREBA

KERAMIKA DIOKLECIJANOVE PALAČE

BORIS MAŠIĆ

Osamdeset rekonstruiranih keramičkih posuda potječe iz arheoloških iskopavanja koja su u razdoblju od 1968. do 1972. godine proveli tadašnji splitski arheolozi, konzervatori i urbanisti, u suradnji s kolegama iz SAD-a, u jugoistočnoj četvrtini Dioklecijanove palače

Split je jedan od malobrojnih gradova svijeta s tako dobro očuvanim materijalnim ostacima antičke arhitekture, stoga već u 18. stoljeću Dioklecijanova palača izaziva zanimanje znanstvenika. Stoljeća srednjega vijeka, pa i kasnija, donose joj »devastirajuće« prilagodbe rastućim urbanističkim zahtjevima. Upravo o tim vremenima govori i izložba koja se u srijedu otvara u Muzeju grada Zagreba.

Riječ je o izložbi Muzeja grada Splita naslovljenoj »Ulomak do ulomka«, autorice Helge Zglav-Martinac, na kojoj će biti izložen dio kasnosrednjovjekovne i novovjekovne keramike pronađene unutar Dioklecijanove palače. Slikoviti naziv izložbe zorno predočava napor i strpljivost kojom su arheolozi i restauratori došli do podataka o dijelu povijesnog nasljeđa Splita, njegovih brojnih obrtničkih i trgovačkih veza te, također, upotpunili sliku o kulturi stanovanja njegovih građana.

Osamdeset rekonstruiranih keramičkih posuda potječu iz arheoloških iskopavanja koja su u razdoblju od 1968.-1972. godine proveli tadašnji splitski arheolozi, konzervatori i urbanisti, u suradnji s kolegama iz SAD-a, u jugoistočnoj četvrtini palače.

Bila su to prva veća sustavna arheološka istraživanja toga dijela, čiji je cilj bio valorizirati kontinuitet naseljavanja unutar samog spomeničkog kompleksa.

Keramički ulomci od kojih su rekonstruirane posude datirani su u razdoblje od 13.-17. stoljeća, a zrcale umjetničke i obrtničke dosege toga vremena.

Uglavnom je riječ o posuđu uvezenom iz talijanskih radionica od kojih su neke, kao Faenza i Deruta, ostale poznate sve do danas. No najzastupljenija je keramika iz radionica venetskog područja, što je i logičan nalaz s obzirom na političke veze Splita i Venecije. Naime, nakon svečanog ustoličenja mletačkog namjesnika Pietra Loredana 1420. godine, Split ostaje gotovo puna četiri sljedeća stoljeća pod vlašću Venecije.

Na pojedinim su primjercima vidljivi kulturološki i radionički utjecaji nastali kao posljedica trgovačkih veza i političke situacije određenog razdoblja. U vrijeme križarskih ratova, ali i u razdoblju kad Venecija dominira trgovinom na Sredozemlju, jasno su vidljivi orijentalni utjecaji u tehnologiji izrade posuđa te u odabiru motiva i boja korištenih u njegovu ukrašavanju.

Pronađeni primjerci majolike španjolskog porijekla vezuju se uz porast broja židovskih trgovaca u Splitu tijekom 15. stoljeća, a zbog gašenja radioničkih centara na području Veneta tijekom prve polovice 16. stoljeća (uslijed ratnih zbivanja) obrtnici se sele u unutrašnjost te dolazi do miješanja stilova i rukopisa radionica. Stoga je nakon toga vremena vrlo teško definirati porijeklo i točnu radionicu u kojoj nastaju kasniji keramički predmeti.

Izložba »keramičkih ulomaka« nesumnjivo je privlačna stručnjacima, ali je do sada pobudila i vrlo veliko zanimanje šire javnosti. O tome svjedoči i podatak da je bila predstavljena u nekoliko gradova Hrvatske te da je gostovala u Italiji i Sloveniji.

U Muzej grada Zagreba ona dolazi kao nastavak suradnje u razmjeni izložbi između dva gradska muzeja. Naime, u Muzeju grada Splita bila je postavljena izložba Stereoskopska fotografija na prijelomu 19. u 20. stoljeće, autora Slavka Šterka, muzejskog savjetnika u Muzeju grada Zagreba, koja je protekle godine predstavljena u gotovo svim većim gradovima na jadranskoj obali.

K tome, izrazito je zanimljivo usporediti pojedine keramičke nalaze koje su zagrebački arheolozi pronašli na Kaptolu i Gornjem gradu, a nalaze se u Muzeju grada Zagreba, čije najbliže analogije nalazimo upravo u keramici iz Dioklecijanove palače.

PLITICA: Početak 17. stoljeća

KERAMIČKI VRČ: Identičan primjerku pronađenom na Kaptolu, 2. pol. 15. stoljeća

SIMBOLIKA NA KINESKOM PORCULANU

PLAVO-BIJELI ANTIKVITETI IZ DALEKOG ISTOKA

Mnogi izvještaji sa svjetske burze antikviteta navode da je trgovanje kineskim porculanom u porastu. Predmeti proizvedeni do kraja 19. stoljeća, zbog svoje fine kvalitete, posebno su na cijeni, tj. naglasak se stavlja na što starije predmete

IVANKA HORVAT

Premda je naše tržište orijentalnim antikvitetima gotovo zanemarivo prema onom europskom, mnogi od nas ne samo da su bili u prilici posjetiti Daleki istok već su tamo boravili duže vrijeme, što pretpostavlja da je ponešto od tamošnje bogate baštine završilo i u našim zbirkama. Budući da se povremeno u naših antikvara ipak pronađe ponešto od finog kineskog porculana, nije na odmet ne spomenuti i ovu temu. Europa je s kineskim i japanskim porculanom i keramikom upoznata još tijekom 16. st. kada portugalske karake u potrazi za jeftinijim izvorima otvaraju dalekoistočno tržište.

Cijeli niz vrlo lijepog plavobijelog kineskog porculana Wan Li dinastije iz 16. st. na kineskom je dobio naziv »kraak« po portugalskom brodovlju, i do danas ostao uvriježen na međunarodnom tržištu. Ovo se tržište najčešće opskrbljuje kineskim porculanom iz ponude pojedinih kolekcionara koji o tome znaju gotovo sve, pa čak i o davno izgubljenim pošiljkama. Što zbog loših vremenskih prilika i lomnosti lađa mnoge su zemlje trgujući kineskim porculanom izgubile svoje terete koji su ostali ležati na morskom dnu, što dakako nije zaboravljeno.

Kada se prije otprilike dvadeset godina pronašla jedna takva pošiljka iz Nankinga, koja je ležala na morskom dnu od 1752. godine, na aukciji u Amsterdamu vrijednost joj je bila procijenjena na 10,1 milijun dolara.

Aukcija trajala osam dana

Budući da je većina predmeta s te aukcije otkupljena za kolekciju Hatcher, ona se prije petnaestak godina kasnije pojavila na njemačkom tržištu i ponudila na dražbi gotovo 35.000 primjeraka kineskog porculana, što je evidentno jedna od najbrojnijih poznatih zbirki. Mamutska osmodnevna aukcija postigla je rezultat od 14,5 milijuna dolara.

Vrhunska kvaliteta i nadasve zanimljiva orijentalna dekoracija starog kineskog porculana, bitno različita od europske, za poznavatelje je od prvorazrednog značenja. Bogato naslijeđe dalekoistočne simbolike, u formi biljnog i animalnog svijeta, a bazira se na prakticiranju religija poput konfucizma, taoizma, budizma te hinduizma, kineska umjetnost predstavlja ravnotežu životnog ciklusa između života i smrti i elemente znaka i boje. Žuta boja na primjer predstavlja centar jedinstvenog savršenstva, zemlju i cara, crvena je boja juga, vatre i braka, a plava je znak istoka i šuma. Naročitu poruku nosi crtež cvijećem, krizanteme simboliziraju jesen i lagodan život, peonija proljeće, ljubav i dobru sreću , divlja šljiva zimu i dugovječnost, a prikaz bambusova drva, u Kini zvanog drvo Tri prijatelja, nalazi se vrlo često kao dekorativni motiv kojim se naglašava karakteristika vrlo poštovane osobe.

Iako postoji fama o staroj kineskoj keramici i porculanu prema kojoj su prije svega stari kineski proizvodi vrlo skupi i rijetki, no priča o tome uvelike potiče iz scenarija filmske industrije, danas se smatraju od najvrednijim predmetima keramički vojnici iz razdoblja Han Dinastije (200. prije Krista - 220.), često ih se nađe u ponudi i cijena im obično u paru ne prelazi više od 16.000 kuna.

Za provjeru nužan »crveni pečat«

Budući da je u posljednjih pedeset godina u Kini običaj da se svaki predmet stariji od dvije stotine godina evidentira, tamošnje ministarstvo znanosti tako svaki predmet namijenjen izvozu obilježava voštanim crvenim štambiljem, što uvelike olakšava provjeru i procjenu na drugim tržištima.

Karakteristika ranih predmeta ručno obojenog porculana dinastije Van Li, očituje se prije svega po razlivenosti kobaltne boje na rubnim površinama crteža i efektu crvenkasto smeđeg neglaziranog podnožja koje je nastalo prilikom izlaganja vrlo visokim temperaturama. Kako bi predmet bio valjan ne bi smio imati nikakva oštećenja, tj. ne smije sadržati ogrebotine, napukline ili biti restauriran jer čak i da posjeduje sve gore navedene karakteristike vrijednost mu je prema intaktnima zanemariva.

Na tržištu antikvitetima starom kineskom robom vrlo dobro prolazi i cijeni se porculan oslikan s mnogo detalja od kojih su najpoželjniji oni koji predstavljaju tradicionalne scene iz svakodnevnog života. Vrlo lijepe i bogate scene češće su na većim predmetima kao što su to zdjele, vaze, žare i sl. koji su učinjene za domaću upotrebu, a sadrže naslikanu grupu ljudi, mitoloških bića ili grupu žena u vrtovima puna cvijeća. Primjera radi mala zdjelica veličine dvadesetak centimetara oslikana samo cvjetnim detaljima može postignuti najvišu cijenu do 3500 kuna, dok ona s prikazima ljudi ili žena pri nekoj djelatnosti, dostiže cijenu i do 20.000 kuna.

Delikatni kineski porculan finih tankih stijenki proizvodio se također prema zahtjevu i potrebi kupaca još od sredine 16. st. dakako ne samo za europsko tržište. Bogato orijentalno tržište koje se isto tako opskrbljivalo iz kineskih izvora naručivalo je robu prema potrebama vlastitog tržišta. Porculan proizveden po ukusu srednjoistočnog tržišta zbog svoje rijetke i egzotične forme postiže i daleko veću vrijednost.

Takav je primjer izniman vrč za vino s naknadno dodanim metalnim dijelovima izrađen 1670. g. Pretpostavlja se da su takve proizvodili u paru, koji kada je ponuđen prije nekoliko godina na dražbi postigao cijenu od 350.000 kuna. Gotovo svi izvještaji sa svjetske burze antikvitetima navode kako je trgovanje kineskim porculanom u porastu, a tu se uključuje i onaj proizveden do kraja 19. st. zbog svoje fine kvalitete no naglasak se ipak stavlja na ranije predmete.

DOKAZ AUTENTIČNOSTI: Karakterističan kineski crveni pečat na dnu posude

IZ PONUDE HUTCEROVE KOLEKCIJE 1999.: Kupljena za 11, a prodana za 14 milijuna dolara

VRČ ZA VINO: Kineski porculan, 17. st.

WAN-LI PORCULAN: Tzv. »Kraak«, 1640.